

Nr 93

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
inrättande av en civil reservläkarkår.*

(3:e avd.)

I propositionen nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 16 mars 1956, föreslagit riksdagen att till Anställande av civila reservläkare för budgetåret 1956/57 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

I skrivelse den 15 oktober 1955 har medicinalstyrelsen — efter samråd med styrelsens huvudmannaråd och med Sveriges läkarförbund — framlagt förslag om inrättande av en särskild civil reservläkarkår. Medicinalstyrelsens framställning och däröver avgivna yttranden redovisas i statsrådsprotokollet (s. 2—7), till vilket utskottet torde få hänvisa.

Departementschefen anför, att ända sedan början av 1900-talet medel ställts till medicinalstyrelsens förfogande för att möjliggöra anställandet av ett visst antal s. k. civila läkarstipendiater. Avsikten härmed var att söka skapa en reserv av läkare för tjänstgöring inom den civila sjukvården. Anställningstiden var för stipendiat av första klassen från ett till tre år samt för stipendiat av andra klassen tre månader med möjlighet för medicinalstyrelsen att i förra fallet reducera den årliga tjänstgöringsskyldigheten till elva månader. Betydande rekryterings svårigheter har emellertid visat sig föreligga inom den civila läkarstipendiatorganisationen. Sedan budgetåret 1947/48 har sålunda den för ändamålet under förslagsanslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: avlöningar upptagna delposten icke tagits i anspråk. Posten har därför fr. o. m. budgetåret 1951/52 upptagits med ett allenast formellt beräknat belopp om 100 kronor.

Medicinalstyrelsens nu framlagda förslag innebär, att en civil reservläkarkår, närmast efter mönster av bataljonsläkarna vid fältläkarkåren, skulle tillskapas. Huvudsyftet med denna kår skulle vara att ställa ett antal läkare till medicinalstyrelsens disposition för förordnanden såsom vikarier på provinsialläkartjänster. Enligt styrelsens mening skulle en sådan kår kunna bli av stort värde också för andra grenar av sjukvården, främst epidemivård men även lasarettsvård m. m.

Vid anmälan i årets statsverksproposition av anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: avlöningar framhöll departementschefen, att antalet provinsialläkartjänster, som den 1 december 1955 icke hade ordinarie innehavare, uppgick till 40, varav dock 13 var blockerade.

I detta sammanhang har, liksom i det följande, icke medräknats s. k. rutin-lediga distrikt. Antalet provinsialläkartjänster utan innehavare uppgick räknat per den 1 mars 1956 till 51. Antalet vakanta tjänster har under nämnda tremånadersperiod sålunda ökat med elva. I det alldeles övervägande antalet fall uppehölls dock de vakanta tjänsterna av svenska eller utländska vikarier. Av de nämnda 51 tjänster uppehölls sålunda 23 av utländska och 17 av svenska vikarier. Antalet s. k. dubbelförordnanden, d. v. s. förordnande för provinsialläkare i ett angränsande distrikt att bestrida sjukvården jämväl i det lediga distriktet, uppgick alltså till sammanlagt (51 — 23 — 17) 11, vilket innebär en reducering med ett dubbelförordnande i förhållande till läget den 1 december 1955. I åtskilliga av de distrikt, där dubbelförordnanden meddelats, saknas emellertid bostad och mottagningslokal, varför vikarie knappast kunnat anställas. Antalet utländska vikarier ökade under förenämnda tid med 9 och antalet svenska med 3. Situationen har sålunda i stort sett bibehållit sig oförändrad under ifrågavarande tidsperiod. Svårigheter föreligger emellertid att få tillräckligt antal vikarier såväl på nämnda vakanta tjänster som vid provinsialläkares semestrar och andra ledigheter. Framför allt under sommarmånaderna uppstår regelbundet stora svårigheter att lösa vikariefrågan. Särskilt framträdande har svårigheterna visat sig vara i de fyra nordligaste länen, där under budgetåret 1954/55 dubbelförordnanden om längre varaktighet än 15 dagar meddelats under en sammanlagd tid av icke mindre än 131 månader. Någon verklig förbättring i dessa hänseenden synes icke vara att vänta, förrän läkartillgången blivit väsentligt mera tillfredsställande än vad nu är fallet.

Det förslag till åtgärder som medicinalstyrelsen nu framlagt anses därför böra försökvis prövas. I avbidan på erfarenheter av verksamheten och dess omfattning anses emellertid den föreslagna reservläkarkåren böra i viss mån begränsas. Departementschefen förordar, att medicinalstyrelsen bemyndigas att under nästa budgetår anställa cirka 10 reservläkare. Tjänstgöringskyldigheten bör såsom medicinalstyrelsen föreslagit utgöra 60 dagar årligen men anställningstiden anses tills vidare böra begränsas från tre till högst två år. Huvudsyftet med anställningen bör vara att vederbörande reservläkare åtager sig att på förordnande av medicinalstyrelsen tjänstgöra såsom provinsialläkare eller eljest inom den civila öppna sjukvården. I anslutning till vad medicinalstyrelsen anfört om tjänstgöring vid epidemivårdanstalt erinras om den cirkulärskrivelse till samtliga epideminämnder i riket med riktlinjer för en effektivisering av epidemiberedskapen, vilken av medicinalstyrelsen utfärdats med stöd av Kungl. Maj:ts den 18 juni 1954 lämnade bemyndigande. De åtgärder, som alltjämt kan anses erforderliga för att uppnå en tillfredsställande personell epidemiberedskap, bör även i fortsättningen vidtagas med utgångspunkt från i cirkuläret angivna riktlinjer och sålunda icke bygga på den reservläkarkår, som eventuellt kan

2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 6 saml. Nr 91—93*

komma att stå till medicinalstyrelsens förfogande. Något formellt hinder att i undantagsfall förordna reservläkare att tjänstgöra även inom den slutna epidemivården synes dock ej böra föreligga.

Departementschefen framhåller i detta sammanhang angelägenheten av att medicinalstyrelsen före anställning av reservläkare i förekommande fall samråder med vederbörande sjukvårdshuvudman för att såvitt möjligt undanröja eller minska de olägenheter, som ett ianspråktagande av vissa läkare kan komma att innebära.

Ersättningen till reservläkare föreslås utgå — förutom i form av taxeinkomster m. m. — med ett fast årligt arvode. Detta arvode anses emellertid, med hänsyn bl. a. till de övriga förmåner, som kommer att bli förenade med anställningen, böra begränsas till 5 000 kronor per år.

I övrigt anses det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser rörande försöksverksamheten, som kan komma att erfordras.

Kostnaderna för verksamheten torde i enlighet härmed kunna beräknas till för årsarvodena omkring 50 000 kronor och för övriga utgifter, som bör bestridas av statsmedel, till omkring 5 000 kronor. För ändamålet föreslås anvisat ett särskilt förslagsanslag om 55 000 kronor.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen innebär departementschefens förslag, att medicinalstyrelsen skall bemyndigas att under nästa budgetår på försök anställa cirka 10 reservläkare med en årlig tjänstgöringsskyldighet av 60 dagar och en anställningstid av högst tre år. Huvudsyftet med anställningen skall vara att ställa ett antal läkare till medicinalstyrelsens disposition för förordnanden såsom vikarier för provinsialläkare eller eljest inom den civila öppna sjukvården.

Den sålunda föreslagna anordningen synes utskottet i nuvarande läge väl värd att pröva. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag.

Vad departementschefen i sammanhanget anfört har inte givit utskottet anledning till annat uttalande än att man vid rekryteringen av reservläkarkåren får vara försiktig, så att man inte skapar svårigheter på andra områden, t. ex. för sjukhusen. Utskottet understryker därför vad departementschefen anfört om angelägenheten av att medicinalstyrelsen i förekommande fall samråder med vederbörande sjukvårdshuvudman.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1956/57 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 55 000 kronor.

Stockholm den 24 april 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 91.